

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 9/08-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 27. februára 2008 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. D., Č., zastúpeného advokátom JUDr. M. N., V., za účasti Š. S. - starostu obce Č., vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb starostu obce Č. konaných 2. decembra 2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. M. D. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. decembra 2006 doručená sťažnosť Ing. M. D. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa § 59 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s čl. 140 ústavy namietal neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Č. konaných 2. decembra 2006 (ďalej aj „voľby do orgánov samosprávy“).

Sťažovateľ uviedol, že vo voľbách do orgánov samosprávy prebiehalo hlasovanie v rámci jedného volebného okrsku. Volebná miestnosť sa nachádzala v objekte Obecného úradu obce Č. Podľa zápisnice miestnej volebnej komisie (ďalej aj „volebná komisia“), ktorá zároveň plnila úlohy okrskovej volebnej komisie (§ 15 ods. 5 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov - ďalej len „zákon o voľbách do orgánov samosprávy“ alebo „volebný zákon“): „... v obci Č. počet osôb zapísaných v zoznamoch voličov bol 638, počet voličov, ktorým boli vydané obálky bol 459, počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby do obecného zastupiteľstva bol 451 a počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu obce bol 456.“

Sťažovateľ tvrdí, že po skončení volieb do orgánov samosprávy sa dozvedel, že volebná komisia minimálne v jednom prípade vyznačila v zozname voličov účasť na hlasovaní u oprávneného voliča, ktorý sa volieb (hlasovania) preukázateľne nezúčastnil. Malo ísť o J. F., ... (ďalej len „J. F. st.“). Sťažovateľ sa domnieva, že „... počas volieb alebo pri sčítavaní počtu platných hlasov odovzdaných pre jednotlivých kandidátov došlo k manipulácii a falšovaniu odovzdaných hlasov za voličov, ktorých právo zúčastniť sa na slobodných voľbách, zneužil niekto iný. V súvislosti s týmto skutkom bolo podané trestné oznámenie pre marenie prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 Trestného zákona orgánom činným v trestnom konaní. Je dôvodné podozrenie, že pri voľbách dňa 02. 12. 2006 mohlo dojsť aj k manipulácii s viacerými hlasmi oprávnených voličov.

Miestna volebná komisia má za povinnosť vybrať obálky s hlasovacími lístkami z volebnej schránky, spočítať obálky a porovnať ich počet so záznamami v zozname voličov. Pri sčítavaní hlasov vo voľbách v Č. bol rozdiel pri krúžkovaní prítomných voličov medzi zoznamami voličov u osoby J. F., ... Keďže počet obálok súhlasil s počtom zakrúžkovaných hlasov na jednom zozname voličov, kontrolou po stranách sa zistilo, že na druhom zozname nie je krúžok pri uvedenom mene, preto tam miestna volebná komisia krúžok doplnila.

Za starostu obce bol v uvedených voľbách zvolený Š. S. s počtom platných hlasov podľa zápisnice z volieb - 154, rozdiel hlasov voči ďalšiemu protikandidátovi v poradí - sťažovateľovi bol len 16 hlasov. Takýto malý rozdiel medzi víťazom volieb a nasledujúcim

kandidátom, spochybňuje zákonnosť volieb do orgánov samosprávy obce Č. Pochybnosť o zákonnosti volieb a podozrenie z manipulácie s voličskými hlasmi je o to väčšie, že teraz s odstupom času si členovia volebnej komisie uvedomili, ako ich počas dňa volieb ďalší členovia komisie doslova prehovárali, aby šli mimo volebnú miestnosť a mimo areál, kde sa volebná miestnosť nachádza, za účelom doslova - naobedovať sa.

Vo volebnej miestnosti zostali iba členovia komisie a to: manželka zvoleného kandidáta za starostu A. S. ako členka miestnej volebnej komisie a rovnako aj A. M. a J. K. - teda matka a svokor víťazného kandidáta na poslanca M. M. - obaja ako členovia miestnej volebnej komisie.

V tejto súvislosti sa javí ako dôvodné, podozrenie z manipulácie s hlasovacími lístkami a to s prihliadnutím na zaevidovanie voličov, ktorí sa na voľbách nezúčastnili, a to doposiaľ minimálne jeden volič, ktorý je zaevidovaný a preukázateľne sa volieb nezúčastnil a podozrenie z nezákonného výsledku volieb je dôvodné aj z titulu prekvapivého počtu hlasov víťazných kandidátov na funkciu starostu, ako aj na funkciu poslancov, práve u osôb, ktorých blízke osoby zostali počas obeda vo volebnej miestnosti bez prítomnosti ďalších členov komisie. (...)

U kandidáta za starostu obce Č. Š. S. je výsledok volieb podozrivý aj s prihliadnutím na skutočnosť, že bol v nie tak dávnej minulosti rozhodnutím Okresného súdu Vranov nad Topľou právoplatne odsúdený za trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a ods. 3 Trestného zákona, teda za majetkový delikt, čo vzbudzovalo pred voľbami obavu u značnej časti voličov o poctivé vykonávanie úradu starostu v prípade jeho zvolenia“.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej tvrdí, že v čase volebného moratória došlo k ovplyvňovaniu voličov, a to „... kupovaním alkoholických nápojov alebo ponúkaním peňažných súm za hlasy odovzdané v prospech určitého kandidáta...“, čím došlo k porušeniu zákona o voľbách do orgánov samosprávy, čo môžu potvrdiť viacerí svedkovia. Na základe uvedených skutočností namietal aj porušenie čl. 30 ods. 4 ústavy a ústavnému súdu navrhol, aby vyniesol tento nález:

„Voľby do orgánov samosprávy obce Č. konané dňa 02. 12. 2006 sú neplatné.“

Pokiaľ ide o ďalšie procesné návrhy, sťažovateľ uviedol: „Do doby, kým dôjde k

vyneseniu rozhodnutia ústavného súdu a jeho zverejnenia, za účelom zamedzenia prevzatia funkcie protiprávne zvoleným kandidátom navrhujeme, aby ústavný súd vyniesol neodkladne toto uznesenie: a vydal predbežné opatrenie:

Miestnej volebnej komisii obce Č. sa ukladá povinnosť nevydať osvedčenie o zvolení za starostu obce Č. vo voľbách do orgánov samosprávy obcí dňa 02. 12. 2006 kandidátovi Š. S. “

II.

Ústavný súd v rámci prípravy predbežného prerokovania sťažnosti požiadal Obecný úrad Č. o zaslanie kópie zápisnice miestnej volebnej komisie o výsledku volieb do obecného zastupiteľstva a volieb starostu obce Č. konaných 2. decembra 2006 (ďalej len „zápisnica o výsledku volieb“), vyžiadal si vyšetrovací spis Obvodného oddelenia Policajného zboru H. (ďalej len „obvodné oddelenie policajného zboru“) sp. zn. ČVS: ORP-7/HA-VT-2007 týkajúci sa trestného stíhania v predmetnej veci pre prečin marenia prípravy a priebehu volieb alebo referenda podľa § 351 ods. 2 písm. a) Trestného zákona a vyzval právneho zástupcu sťažovateľa (výzvou zo 7. augusta 2007) na doplnenie zákonom predpísaných náležitostí sťažnosti vrátane náležitostí podľa § 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde, podľa ktorého musí sťažovateľ v sťažnosti okrem uvedenia dôvodov, pre ktoré voľby napáda, označiť dôkazy na podporu svojich tvrdení.

Na výzvu ústavného súdu reagoval právny zástupca sťažovateľa písomným podaním z 24. augusta 2007, v ktorom navrhol výsluch svedka J. F. st. na dôkaz o svojom tvrdení týkajúcom sa neúčasti menovaného na hlasovaní vo voľbách do orgánov samosprávy, hoci volebná komisia v zozname voličov jeho účasť vyznačila, a na preukázanie, že „...*takýto prípad manipulácie s hlasovacími lístkami vo voľbách do orgánu miestnej samosprávy sa týka viacerých oprávnených voličov...*“, navrhol právny zástupca sťažovateľa oboznámenie sa s obsahom už spomenutého vyšetrovacieho spisu obvodného oddelenia policajného zboru.

Zo zápisnice o výsledku volieb, ktorá bola ústavnému súdu zo strany Obecného úradu Č. doručená 23. januára 2007, vyplýva, že sťažovateľ z celkového počtu 456 platných hlasov odovzdaných vo voľbách starostu obce Č. 2. decembra 2006 dostal 138 hlasov a kandidát na starostu Š. S., proti ktorému sťažnosť smeruje, dostal 154 hlasov (t. j. o 16 hlasov viac ako sťažovateľ). Uvedené zistenia korešpondujú s údajmi uvedenými v sťažnosti. Ústavný súd súčasne zistil, že zápisnicu podpísali všetci členovia volebnej komisie bez výhrad k jej obsahu alebo k samotnému priebehu volieb.

Z obsahu vyšetrovacieho spisu obvodného oddelenia policajného zboru týkajúceho sa trestného stíhania pre prečin marenia prípravy a priebehu volieb alebo referenda podľa § 351 ods. 2 písm. a) Trestného zákona ústavný súd zistil, že trestné stíhanie v predmetnej veci bolo začaté uznesením policajta Úradu justičnej a kriminálnej polície, odboru skráteného vyšetrovania Okresného riaditeľstva Policajného zboru V. sp. zn. ČVS: ORP-1521/OSV-VT-2006 z 29. januára 2007 na základe trestného oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa podaného 12. decembra 2006, v rámci ktorého uviedol skutočnosti uvedené aj v sťažnosti, ktorá je predmetom konania pred ústavným súdom.

Orgány činné v trestnom konaní vypočuli ako svedkov sťažovateľa - J. F. st., ako aj všetkých členov a zapisovateľku volebnej komisie, zároveň zabezpečili kópiu zoznamu voličov použitého volebnou komisiou vo voľbách do orgánov samosprávy a následne (v dňoch 28. júla 2007 až 21. decembra 2007) vykonali previerky u voličov – obyvateľov obce, ktorých účasť na hlasovaní bola na zozname voličov vyznačená s cieľom preveriť, či sa na hlasovaní vo voľbách naozaj zúčastnili.

Uznesením obvodného oddelenia policajného zboru z 31. decembra 2007 bolo trestné stíhanie v predmetnej veci zastavené podľa § 215 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, t. j. z dôvodu, že je nepochybné, že sa nestal skutok, pre ktorý sa trestné stíhanie viedlo.

III.

3.1 Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy rozhoduje ústavný súd aj o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánu územnej samosprávy vrátane volieb starostu obce.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pričom skúmal, či spĺňa predpísané (všeobecné a osobitné) náležitosti podľa § 20 ods. 1 a 2, § 59 a § 60 uvedeného zákona a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vrátane dôvodu spočívajúceho v prípadnej zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti.

Ústavný súd uplatňuje svoju právomoc vyhlásiť voľby za neplatné alebo zrušiť výsledok volieb podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde iba vtedy, ak k porušeniu volebného zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, pričom na uplatnenie tohto oprávnenia sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie ustanovení zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (obdobne napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 18/99, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 19/07). Porušenie volebného zákona musí dosahovať takú intenzitu, ktorá je spôsobilá založiť následok spočívajúci v nezákonnosti výsledku volieb (PL. ÚS 14/99). Inými slovami, nie každé porušenie zákona o voľbách do orgánov samosprávy vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd posudzuje každý prípad materiálne, prihliadajúc tak na účel a zmysel zákona o voľbách do orgánov samosprávy, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi, dbajúc na dodržanie vzťahu proporcionality medzi rozsahom porušenia zákona (vrátane jeho následkov) a svojím rozhodnutím o tejto otázke (vrátane jeho dôsledkov). Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré spochybňuje konečný výsledok volieb vyvolávajúc dôvodnú pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

Základným a podstatným predpokladom na zrušenie výsledku volieb prípadne na vyhlásenie volieb za neplatné, je preto vždy preukázanie takých porušení volebného zákona, ktoré odôvodňujú záver o inom legitímnom výsledku volieb (PL. ÚS 50/99). Z konštantnej judikatúry ústavného súdu taktiež vyplýva, že v konaní o volebných veciach

má dôkazné prostriedky navrhnúť sťažovateľ (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 105/07).

V súlade s uvedenou zásadou je súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti uvedenie dôvodov, pre ktoré sťažovateľ voľby napáda, ako aj označenie dôkazov na podporu jeho tvrdení [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia jeho sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné a zároveň spôsobilé odôvodniť záver o inom legitímnom výsledku volieb (obdobne napr. PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 4/03, PL. ÚS 106/07).

3.2 Sťažovateľ v sťažnosti namietal, že počas hlasovania alebo pri sčítavaní hlasov „... došlo k manipulácii a falšovaniu odovzdaných hlasov...“ v mene voličov, ktorí sa volieb nezúčastnili a „... ktorých právo zúčastniť sa na slobodných voľbách, zneužil niekto iný...“. Uviedol, že účasť voliča J. F. st. na hlasovaní bola zaznamenaná v zozname voličov aj napriek tomu, že sa volieb nezúčastnil. Na dôkaz o svojich tvrdeniach navrhol oboznámenie s obsahom vyšetrovacieho spisu obvodného oddelenia policajného zboru týkajúceho sa trestného stíhania v predmetnej veci.

V súlade so sťažovateľovými návrhmi na vykonanie dokazovania si ústavný súd na preverenie skutočností namietaných o nezákonnom priebehu volieb do orgánov samosprávy zabezpečil vyšetrovací spis obvodného oddelenia policajného zboru.

Obsah uvedeného spisu síce potvrdzuje opodstatnenosť sťažovateľovho tvrdenia o neoprávnenom vyznačení účasti svedka J. F. st. na hlasovaní (aj menovaný vo svojej výpovedi v priebehu vyšetrovania potvrdil, že sa volieb nezúčastnil), z čoho vyplýva záver o pochybení volebnej komisie a spornosť jedného hlasu odovzdaného vo voľbách do orgánov samosprávy.

Členovia volebnej komisie a jej zapisovateľka vypovedali v priebehu vyšetrovania pred orgánmi činnými v trestnom konaní o podstatných okolnostiach týkajúcich sa posudzovanej veci zhodne. Z ich výpovedí vyplýva, že volebná komisia disponovala dvoma rovnopismi zoznamu voličov. Po príchode voliča do volebnej miestnosti overili členovia volebnej komisie jeho totožnosť a v zoznamoch voličov vyznačili jeho účasť na hlasovaní zakrúžkovaním poradového čísla pri mene dotyčného voliča. Na jednom z rovnopisov zoznamu voličov vyznačovala účasť voličov jedna členka volebnej komisie, na ďalšom rovnopise ďalšia členka volebnej komisie, pričom pri tejto činnosti sa členovia volebnej komisie počas volieb striedali. Rovnako z ich výpovedí vyplýva, že hlasovania sa zúčastnil aj obyvateľ obce J. F. ml., ... Členka volebnej komisie A. M. však omylom zakrúžkovala poradové číslo jeho otca J. F. st. Po upozornení na túto chybu vedľa sediacim členom volebnej komisie J. K. vyznačila na príslušnom rovnopise voličského zoznamu účasť voliča J. F. ml. a o svojom omyle upovedomila prítomných členov volebnej komisie. Na druhom rovnopise zoznamu voličov poradové číslo pri mene J. F. st. zakrúžkované nebolo. Po ukončení hlasovania spočítali A. M. a M. G. počet voličov, ktorých účasť bola vyznačená na ich rovnopisoch zoznamu voličov. Pretože A. M. súc si vedomá svojej chyby, záznam pri mene J. F. st. nebrala do úvahy, na oboch rovnopisoch vyšiel rovnaký počet voličov, ktorí sa mali podľa záznamov volieb zúčastniť.

Z hľadiska tvrdení sťažovateľa však ústavný súd považuje za najzávažnejšie zistenie vyplývajúce z vyžiadaného vyšetrovacieho spisu, že orgány činné v trestnom konaní vykonali v priebehu vyšetrovania v predmetnej veci previerky u obyvateľov obce Č., ktorých účasť na voľbách do orgánov samosprávy bola vyznačená na zoznamoch voličov, či sa hlasovania vo voľbách naozaj osobne zúčastnili. Výsledky previerok potvrdili správnosť záznamov vykonaných volebnou komisiou v zoznamoch voličov o účasti označených voličov na voľbách do orgánov samosprávy, a tým bolo vyvrátené tvrdenie sťažovateľa o vyznačení účasti na hlasovaní u viacerých voličov, ktorí svoje právo zúčastniť sa na voľbách nevyužili.

V priebehu vyšetrovania bolo síce zistené pochybenie volebnej komisie, pokiaľ ide o vyznačenie účasti J. F. st. vo voľbách do orgánov samosprávy, ale tento postup

nepredstavuje vzhľadom na rozdiel šestnástich hlasov medzi sťažovateľom a úspešným kandidátom na funkciu starostu obce také porušenie volebného zákona, ktoré by odôvodnilo záver o inom legitímnom výsledku volieb. Išlo o jednorazové pochybenie, ktoré nenarušilo zásadným spôsobom riadny priebeh volieb z hľadiska ústavou garantovanej kvality výkonu volebného práva (čl. 30 ods. 1, 3 a 4 ústavy) ani ústavnú požiadavku zabezpečenia slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti (čl. 31 ústavy) a neznamenal porušenie zákona o voľbách do orgánov samosprávy v takom rozsahu alebo intenzite, ktoré by mohlo mať podstatný vplyv na dosiahnutý volebný výsledok.

O ďalšom tvrdení uvedenom v sťažnosti „o možnej nezákonnej manipulácii s volebnými hlasovacími lístkami a zoznamami voličov falšovaním odovzdania hlasov (...) podľa viacerých očitých svedkov, došlo k snahe ovplyvniť rozhodnutie voličov v čase, kedy už bolo ovplyvňovanie v prospech či neprospech zákonom zakázané a to práve prostredníctvom kupovania alkoholu za sľub ísť voliť práve konkrétneho kandidáta.“, sťažovateľ (aj napriek výzve ústavného súdu zo 7. augusta 2007) nepredložil žiadne dôkazy, neoznačil ani svedkov, ktorí by osvedčili tieto skutočnosti, a nekonkretizoval citované tvrdenie uvedením konkrétnych skutkových okolností, za ktorých malo k danému porušeniu zákona dôjsť (uvedením konkrétneho miesta a času alebo aspoň približným označením osôb, ktoré mali byť realizátormi alebo adresátmi naznačovaných nezákonných aktivít).

Na základe uvedených skutočností preto ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ v podanej sťažnosti nenavrhoval dôkazy a nepreukázal také porušenia ústavy a volebného zákona, ktoré by viedli ústavný súd k tomu, aby prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a následne vyhlásil voľby starostu obce Č. za neplatné.

Z týchto dôvodov ústavný súd sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú už pri jej predbežnom prerokovaní. Bolo preto bez právneho významu zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa uvedenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. februára 2008